

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

LOKALHISTORISK FORENING I HILLERØD KOMMUNE

Nr. 3 22. årgang 2007

LOKALHISTORISK FORENING I HILLERØD KOMMUNE

Nr. 3 22. årgang 2007

Redaktion og layout:
Eva Holm-Nielsen

Tryk: Nofoprint, Helsingør

ISSN 0903-3505

Udkommer 3 gange årligt
Stof til bladet sendes til Eva Holm-Nielsen

Medlemskab tegnes ved henvendelse til
Inge Elsøe eller indbetaling på
Gironr. 704-4607
Pris: 125 kr, 75 kr pensionister og studerende

www.lfhk.dk

© Copyright
Lokalhistorisk Forening i Hillerød Kommune

Indhold

TRAKASSERIER UNDER TREÅRSKRIGEN 3
af *PETER SCHMALTZ-JØRGENSEN*

NORDSTEN OG SKØJTELØB PÅ BADSTUEDAMMEN 15
af *IVAR BERG-SØRENSEN*

JULESALMEKOMPONISTEN FRA HILLERØD 16
af *EVA HOLM-NIELSEN*

ÅRETS HUS 2007 18
af *EVA HOLM-NIELSEN*

INDKALDELSE TIL GENERALFORSAMLING 2008 20

Forside: Skøjteløb på Slotsøen vinteren 1942.
Foto: Thorvald Staunstrup. Staunstrup Foto.

Lokalhistorisk Forening støttes af:

Danske Bank - Det Nationalhistoriske Museum på Fredriksborg -
Statsautoriseret Revisionsaktieselskab Ernst & Young - Dines Jørgensen. Rådgivende ingeniører - Hillerød Bibliotek - Hillerød Borgerstiftelse - Hillerød Industri- og Håndværkerforening - Hillerød Kommune - Lokalbanken - Nykredit - Ristorante La Perla - Ullerød Brugsforening

BESTYRELSEN

Formand:
Asger Berg
Søren Kierkegaardsvej 1
3400 Hillerød
Tlf. 4826 4689
asger.berg@ofir.dk

Næstformand og kasserer:
Inge Elsøe
Ørnevej 10
2970 Hørsholm
Tlf. 4586 6676
elsoe@get2net.dk

Sekretær:
Eva Holm-Nielsen
Søren Kierkegaardsvej 1
3400 Hillerød
Tlf. 4826 4689
emhn@ofir.dk

Henrik Selsøe Sørensen
Bondehavevej 11
2880 Bagsværd
Tlf.: 4498 9220
selseo@yahoo.com

Mona Petersen
Grønneager 21
3400 Hillerød
Tlf.: 4826 3365

Ivar Berg-Sørensen
Køgemestervej 5
3400 Hillerød
4824 5131
ibsoresen@mail.tele.dk

LOKALHISTORISK ARKIV

Christiansgade 1
3400 Hillerød
Tlf. 4820 1915

Arkivet har åbent
Tirsdag 14-19
Torsdag 11-16
1. lørdag i måneden 10.30-13

Frederiksborg Slot med Livgarden til hest. Heinrich Hansen. U.å. Det Kongelige Bibliotek

TRAKASSERIER UNDER TREÅRSKRIGEN

Den 20. januar 1848 er Christian 8. pludselig død, og hans søn Frederik 7. bliver konge. Straks efter at den nye konge er tiltrådt, lægges der fra mange sider et betydeligt pres på ham, for at han skal give landet den længe ønskede frie forfatning. Det var noget man i lang tid havde debatteret med hans nu afdøde far og andre ledende mænd i samfundet. Faktisk tilbageholdt

Christian 8. netop denne handling - den frie forfatning - for, om muligt, at sønnen kunne få den fornødne glæde af at være den monark, der stod som dens giver. Og sådan blev det jo også.

I modsætning til sin far interesserer Frederik 7. sig for Frederiksborg Slot og er begyndt at bruge det som fast bolig, og Frederiksborg Slot oplever nu i en periode

*Af
PETER
SCHMALTZ-
JØRGENSEN*

Urmager Lars
Jørgensen
(1787-1868)
og hustru
Christiane
Børgesen (1794-
1866) omkring
1857. Foto:
Oscar Johansen,
Frederiksborg.
Ægteparret var
gift i 52 år, og
boede alle årene i
Helsingørsgade
nr. 46, nuvæ-
rende nr. 9.

på 10 år et gevaldigt opsving. Her i 1848 er det kun hoffets inderkreds, der kender til den nye konges forhold til figurantinden Louise Rasmussen, den senere grevinde Danner, som han gifter sig med i august 1850. At dette forhold i 1859 efter manges mening skulle være medvirkende til, at Frederiksborg Slot nedbrændte, er en helt anden sag.

Den noget impulsive Frederik 7. er den 10. oktober 1848 kommet til Hillerød, efter alt at dømmes ret uanmeldt, og har ladet sig indlogere på slottet. Med ham fulgte så en større stab og senere et detachement af Livgarden.

INDKVARTERINGEN

Hillerød var fra gammel tid en garnisonsby, og det var pålagt lokaladministrationen, altså Borgerrepræsentationen, at stille de fornødne faciliteter til rådighed, dvs. værelser og forplejning til soldaterne rundt omkring i byen eller i dens omegn.

Tidligere var det mest husarerne, der holdt til i byen og på slottet, og der skulle derfor være plads til heste.

Borgerrepræsentationen valgte af sin midte hvert år en såkaldt »Indkvarteringskommission«, og som det vil fremgå af det følgende, gik det ikke altid helt stille af.

Efter Christian 8.s salvingstest i 1840 har man kunnet læse en påskønnelse af indkvarteringskommissionens arbejde i FREDERIKSBORG AMTS TIDENDE, som var stiftet året før. Samtidig beklager man de tab, som borgerne i byen og i oplandet har lidt ved denne tvungne indkvartering. Flere af de implicerede var skuffede over, at de ikke havde tjent sig en lille klatskilling på hele foretaget, men det var åbenbart ikke så nemt. Det gode vejr betød også, at folk kunne overnatte i det fri, og da der kun kunne skaffes senge-lader til 1.000 personer, måtte flere af de inviterede gæster tage tilbage til København samme aften.¹

URMAGER LARS JØRGENSEN

Urmager Lars Jørgensen i Helsingørsgade, som er meget kongetro, har været formand for indkvarteringskommission. Frederik 6., som dør den 3. december 1839, har han betragtet som *sin* konge. Han er med til hans salving i Frederiksborg Slotskirke i 1815, ligesom han opkalder sine døtre Sophie og Frederikke efter hans dronning.

Lars Jørgensen er kendt blandt borgerskabet i Hillerød for at være lidt aggressiv. Hans nabo sadelmager Lars Larsen har i april 1847 på skrift - lettere respektløst - omtalt sin nabo som en mand »der besidder flersidige fortrinlige egenskaber og [har] grundig indsigt i *alt*, hvad der angår kommunens tarv. Jeg nærer den dybeste respekt for ham«. Men - og det er sagen i en nødde-skal - urmageren betaler for lidt i skat, mener Larsen. Lars Jørgensen har nu siddet i Borgerrepræsentationen i 10 år. I alle årene har han bedt sig fritaget for dette offentlige ombud. Det er tidrøvende, og han har talrige gange sagt fra, men fået nej fra myndighederne. Han synes, der er for megen kævl, skatteklager, intriger, overforbrug af skatteborgernes penge og meget mere. Landet er i krig, og han har ikke det sædvanlige mandskab hjemme i sit værksted til at hjælpe. Urmagersvenden Andreas Hansen er i marts måned sendt i krig. Desuden er hans kone skrøbelig, og selv er han ikke så godt til bens mere. Turen op i slottets

klokketårn - III trin op - og III ned - to gange om dagen siden 1816, altså i 32 år - har slidt. Ferie var der ikke noget der hed, og selv på helligdage skulle urene jo trækkes, og klokkerne skulle der ringes med.

Her i slutningen af oktober 1848 er Livgarden til Fods så ankommet til slottet med sine soldater og gør krav på ordentlig indkvartering i byen. Lars Jørgensen er selv på slottet den dag de ankommer, travlt optaget af sine gøremål med at passe slotsuret og trække og justere urene i salene. Og uvant med at skaffe sengepladser til mange mennesker er han ikke. Med i kommissionen er også den 60-årige købmand Jens Nielsen Back i Slotsgade. Og som sagt skal byen i huj og hast stille med et antal indkvarteringssteder til de mange gardere m.m., og i den forbindelse opstår der visse trakasserier, som ender som et punkt på Borgerrepræsentationens dagsorden om aftenen torsdag den 26. oktober 1848.

Samme dag over middag er Lars Jørgensen kommet hjem til privaten i Helsingørsgade, da byfoged Niels Peter Arboe ankommer med tre officerer. »Min gode mand!«, siger Arboe til urmageren, »hvor kan officererne bo?«, hvortil Lars Jørgensen svarer: »Hos mig!«

Førstesalen i huset i Helsingørsgade er officielt blevet godkendt til indkvartering, og prisen pr. overnatning er accepteret af indkvarteringskommissionen. Officererne besigtiger faciliteterne og virker tilfredse.

Helsingørsgade 46 (nuværende nr. 9). Huset er nedrevet i 1913. Familien boede i stuen. På første sal var der gjort klar til indkvartering af soldater og andre tilrejsende. Enkelte værelser blev lejet ud til elever på Den lærde Skole. Foto: Lokalhistorisk Arkiv.

De går nu med byfoged Arboe ud i Helsingørsgade, og i sin egen-skab af medlem af indkvarterings-kommissionen tror Lars Jørgensen, at han skal følges med dem for at besøgtige andre indkvarteringssteder til den øvrige garderstab. Men hurtigt fornemmer han, at dette ikke er tilfældet. Nuvel, Lars Jørgensens kone Christiane, eller måske nærmere den hjemmeboende ugifte 26-årige datter Sofie, bliver sikkert i al hast sat i gang med at rede op og gøre klar på øverste etage i huset.

Senere på eftermiddagen kommer der bud til Lars Jørgensen, at han bedes give møde på rådhuset - det er 25 meter ned ad gaden - fordi Arboe vil tale med ham.

Han møder straks op. Det samme gør købmand Jens Back, som også er blevet tilkaldt. De tror, de skal være med til at regulere den øvrige indkvartering, men det går så op for Lars Jørgensen, at Arboe og officererne har fundet »noget der var bedre« hos madam Adolf i Slotsgade og hos den 28-årige skrædder Ludvig Svane i baghuset i Lille Kannikestræde. Som Arboe siger: »Man skal jo ikke lade sig anfægte af et par daler fra eller til«. Med andre ord - lille hr. urmager Jørgensen, Deres pris var godt nok mindre, men alligevel foretrak officererne de andre to steder. Den hidsige urmager bliver flintrende gal.

Samme aften er der ordinært møde i Borgerrepræsentationen på rådhuset. I mødet deltager byfoged Arboe, bog- og papirhandler Laurits Krog, som er formand, købmand og brændevinsbrænder Hans Christian Ørsleff, Abel, farver Hendrik Spang, Lars Jørgensen, malermester Lars Christophersen Wolsted og brændevinsbrænder Carl Johan Lindeskov.

Der er kun få sager til behandling, og mødet indledes med, at de drøfter understøttelse til enker, der søger hjælp under krigen. Dernæst drøftes retsvidnernes honorar på 200 rdl. årligt, og man vedtager at nedsætte beløbet til 160 rdl. fra og med næste år.

Johan Peter Hanson² fra Roskilde må i henhold til given tilladelse fra amtet drive trykkerivirk-somhed i Hillerød.

Den indsendte redegørelse om indkvartering skal fremtidig indsendes korrekt gennem den øvrighed som har med sagen at gøre, ellers vil sagen fremover ikke blive ratificeret.

Nu bringer så Lars Jørgensen sin klage frem. Han giver i sin redegørelse udtryk for forargelse over hændelsesforløbet og fremhæver, at det også er et spørgsmål om penge. »Vi har jo udgifter nok i byen« siger han og bakkes op af Jens Back.

Da mødet slutter, oplyser en gnaven urmager, at han gerne vil trække sig som medlem af Indkvarteringskommissionen. Han har

ikke tid. Den klagesang har han ofte sunget - og frem for alt, han har ikke lyst til at være med mere. Han skal passe sin forretning og sin familie. »I hører fra mig,« er hans afskeds-salut.

Dagen efter, fredag den 27. oktober, sætter han sig ved spisebordet i hjemmet i Helsingørsgade og forfatter et brev til formanden for Borgerrepræsentationen:

»I anledning af det påståede i forsamlingen på Rådstuen i aftes, tager jeg mig den ærbødigste frihed atter at anmode Borgerrepræsentationen om at vælge en anden i mit sted som medlem af Indkvarteringskommissionen, da min næringsvej forbin-drer mig fra at varetage denne forretning, når det påfordres, og [jeg] altså ikke kan være til stede til alle tider. Jeg gentager ligeledes som jeg ved min indmeldelse bemærkede, at jeg ingen hjælp har til min profession,³ så at jeg selv må være til stede på Slottet et par gange om dagen, så længe Kongen ligger her. Når nu, som passerede forleden aften da Garden kom hertil, som man ikke vidste når den kom, da var jeg på Slottet, og altså kom først tilbage da indkvarteringen var foretaget.

Desforuden ved jeg ikke så rigtig hvad mine forretninger er, som medlem af Indkvarteringskommissionen. Jeg mener, at jeg må blive tilkaldt, her i forening med den øvrige kommission at rådslå hvad der er at foretage, ligesom i forening med disse besigtige kvarterer og afslutte kontrakter om prisen på samme. Fritar jeg i denne min mening, så burde jeg [have] haft en skriftlig instruks hvorefter jeg skulle rette

mig. Hr. justitsråd Arboe kom i går formiddag med 3 officerer ind til mig og begærede at få mit kvarter - som jeg havde anmeldt. Jeg gik da op og viste dem samme, som de sagde, var et ret godt kvarter, da gik de videre. Jeg var af den mening, at jeg skulle følge med for at efterse de andre kvarterer, men derom blev jeg ikke anmodet. Siden blev jeg kaldt på kontoret tillige med Back for at regulere den øvrige indkvartering. Der sagde justitsråden, at han havde indkvarteret officerer hos madam Adolf og skrædder Svane, og at man ikke skulle påse - for et par daler om måneden når kvarteret var dem til gefal [tilfredshed]. Denne mening var Back og jeg ikke af, vi troede når at kvarterer var forsvarlige, da burde vi tage den billigste pris. Hvad man kan syne bør synes, [altså, hvad man kan bese skal efterses og synes], vi har udgifter nok alligevel.

På disse mine anførte grunde beder jeg de herrer kolleger at vælge en anden i mit sted, da de her ser, at jeg ikke kan varetage de pligter jeg ikke kende, og tillige ikke kan udføre dem når jeg ofte ikke er til stede ved hjemmet.

Ærbødigst - L. Jørgensen⁴

For at få klarhed over, hvordan denne lidt indviklede sag endte, må vi søge efter en eventuel redegørelse i Borgerrepræsentationens forhandlingsprotokol fra møderne i oktober-november 1848.

Lars Jørgensen har jo sendt sin klage og »udmeldelse« til Borgerrepræsentationens formand, boghandler Krog, og sagen må derfor

nødvendigvis drøftes ved et passende møde. Det sker torsdag aften den 9. november, hvor byfoged Arboe også er til stede.

Men inden er der jo nogle uoprettelige sager af større vigtighed end urmagerens sure opstød. Der er ansøgninger fra byens soldaterkoner. Da mændene opholder sig i Slesvig og skal forsvare land og ære, har madammerne brug for lidt kapital til dagen og vejen. Der bevilges 3 mark om ugen fra Fattigkassen og 2 mark til husleje. Det var ikke megen hjælp at hente.

Der er også modtaget to ansøgninger om at drive værtshushold i byen. D'herrer Spang, Jørgensen, Woldsted, Lindeskov og Ørsleff stemte for, men byfogeden var imod. Gæstgiver Abel, der er 57 år gammel, søger om tilladelse til at bortforpagte sit gæstgiveri på grund af alder og svagelighed. Det bevilges. Det meddeles desuden, at guldsmed Jensen forlader byen og flytter til Nyhuse, og han udmeldes derfor af Ligningskommissionen.

Som det syvende og næstsidste punkt på aftenens dagsorden drøftes så endelig Lars Jørgensens brev til Krog:

»Fra repræsentant Jørgensen er fremkommet et andragende om at fritages for den ham midlertidige overdragne funktion som medlem af Indkvarteringskommissionen. Forsamlingen antog at burde være fuldtalliche, og er således ikke beslutningsdygtig. Sagens afgørelse udsættes derfor. Jør-

gensen protesterede, idet han erklærede ikke at ville deltage yderligere i Indkvarteringskommissionens forhandlinger.«

I sidste punkt på dagsordenen hedder det:

»Byfogden meddeler i skrivelse af 7. d.m. at det ved en Rådstuesamling imellem grundejerne den 3. dennes er besluttet, at en komite skal nedsættes bestående af 3 af byens grundejere, nemlig d'herrer Rieper, D. Thorsen og Willemsen, og en af repræsentantskabets, samt en af indkvarteringskommissionens medlemmer, til at udarbejde forslag til et regulativ for den eksordinære indkvartering i Hillerød,

hvorfor borgerrepræsentationen anmodes om at repræsentantskabet vil udmelde såvel en af sin egen midte som en af Indkvarteringskommissionens medlemmer til at tiltræde denne komite.

Af repræsentantskabet udmeldtes br. Abel til at deltage i kommissionens forhandlinger, hvorfor br. Jørgensen som hidtil medlem af Indkvarteringskommissionen som sådan ligeledes tiltræder komiteen, og altså indtil videre vedbliver i sin funktion. - Herom underrettes byfogeden.«

Det ser med andre ord ud til, at urmageren igen må bide i det sure æble og fortsat må bruge sin dyrebare tid på byens anliggender. Han

Huset i Helsingørsgade set fra gårdsiden. Foto 1913. Lokalthistorisk Arkiv.

har sandsynligvis også den aften været flintrende arrig, da han kommer hjem til konen i Helsingørsgade.

LIVETS GANG I HILLERØD

Borgerrepræsentationens forhandlingsprotokol blev i mange år ført af byskriver Otto Peter Kinch.⁵ I protokollen og blandt de indgåede breve kan man for vintermånederne 1848-1849 læse mange morsomme og barokke sager fra dagliglivet i lilleputbyen med sine små 2.000 indvånere, f.eks. en note, stilet til byfoged Arboe og Indkvarteringskommissionens formand, dvs. Lars Jørgensen, dateret den 10. november 1848:

»Hr. løjtnant baron v. Haxthausen har dags dato overdraget for Indkvarteringskommissionen i Hillerød ifølge ordre af hr. kaptajn v. Lassen, om at de menige af Livgarden til Fods, der er indkvarteret på Sandvigggaard hos gårdejer Rothe og hos Møller Ferslev på Christiansmølle, kunne vende forflyttede i kvarter i selve byen Hillerød, eftersom formeldte ejendommers længere frastand lagde hindring i vejen for de dersteds indkvarterede gardisters møde«, hvortil der svares:

»Idet at Indkvarteringskommissionen erkender de af deres velbårenhed anførte grundes vægt, ser den sig dog ikke i stand til at kunne forandre denne indkvartering. Thi da indkvarteringen gives in natura og kunne fordres således af vedkommende ejendomsbesiddere, så ville disse, når de

fritages for indkvartering formedelst de ovennævnte grunde, være fritaget for indkvarteringsbyrden, der for disse medborgere ville forøge byrden, og tillader indkvarteringskommissionen sig at forestille til Deres velbårenhed om De ved korrespondance med Amtets øvrighed, hr. kammerherre amtmand Hans Knuth, ville, såfremt De anser den begjorte Sag i bevaring nødvendig, [såfremt De mener, at det er nødvendigt at sagen omgøres] - søge ved resolution at få dette afgjort.«

I forhandlingsprotokollen ses et møde afholdt mandag den 13. november 1848, hvori der nærmere gøres rede for ovennævnte sag, og hvor den ovennævnte notes indhold er genstand for drøftelse.

»År 1848, den 13. november holdtes, efter byfogdens tilkaldelse, et samlet kommunalbestyrelsesmøde i anledning af, at amtet under 11. dennes har tilsendt byfogden et andragende fra Landetatens generaladjutantekspedition, hvori kommandøren for det til Hillerød beordrede detachement af den Kongelige Livgarde til Fods anholder om, at den måtte træffe sådan foranstaltning, at de 4 mand af bemeldte detachement, der var indkvarteret på Sandviggård og på Christiansmølle, herefter blev indkvarteret i selve Hillerød by. Over bemeldte andragende har amtet begjæret erklæring, og ytrede den forventning, at kommunalbestyrelsen ville bestræbe sig for på bedste måde at ordne dette anliggende. Byfogden fremlagde til nærmere oplysning i sagen genpart af en skrivelse fra indkvarteringskommissionen

til kommandanten for de forudnævnte Fodgardister, kaptajn v. Lassen, dateret den 10. november 1848, hvori kommissionen har ytret, at den ikke ser sig i stand til at forandre den påankede lejers indkvartering, fordi busejerne i selve byen ville blive forurettede, når de udenbys grundejere fritages for indkvartering in natura.«

Repræsentantformanden bemærkede, at farver Spang og købmand Aabye havde anmeldt forfald, og at købmand Ørsleff var fraværende, da tilsigelsen til mødet udgik. Brændevinsbrænder Lindeskov udeblev.

Man turde ikke direkte at blande sig i indkvarteringskommissionens handling, som man i nærværende tilfælde måtte billige, men da kommunalbestyrelsen ikke kunne nævne andet ønske end det: at alle differencer mellem vedkommende rekrutterede og indkvarterede, måtte udjævnes; så anmodede byfogden, der velvilligt varetog sådant ved personlig at afhandle sagen med ejerne af Christiansmølle og Sandviggård, at virke til, at disse mænd ved at leje kvarter ud i byen, opfylde deres indkvarteringspligt, underskrevet Arboe, Krog, L. Abel, Wolsted og L. Jørgensen.

Der blev holdt et ekstramøde torsdag den 30. november efter skriftlig indkaldelse til repræsentanterne. Kun tre er mødt til mødet: Ørsleff, Abel og Wolsted. Formanden, Laurits Krog var fraværende på grund af hastig sygdom,

og Aabye, Spang og Jørgensen havde meldt forfald, mens Lindeskov udeblev, men da cirkulæret ej af ham er påtegnet, tør det antages, at han er fraværende.⁶ Da mere end halvdelen af repræsentanterne var fraværende, kunne de ikke foretage sig noget. Der drøftes fortsat fordeling af indkvarteringspladser mellem de forskellige i byen.

Ved det offentlige møde torsdag den 7. december er Laurits Krog stadig syg. Han dør pludseligt dagen efter, kun 37 år gammel. Jørgensen og Aabye har meldt afbud, og Linde-

*Byfoged Niels Peter Arboe.
Han var byens
øverste offentlige
myndighed
1840-1866.
Foto: E. Lange.
København. U.å.
Folkemuseet.*

skov har de ikke hørt fra. Der er syv punkter til drøftelse. Syge soldater kan indlægges på Frederiksborg Amts Sygehus mod betaling for pleje og behandling. Niels Bendtsen vil gerne være værtshusholder, og det er i orden såfremt han udøver sit hverv fra sin bopæl.

Med hensyn til, at kærneren har anmodet om, at det blev pålagt rode-mesterne at give ham lister over de beboere i disse distrikter, som enten har været eller bør ansættes i skat til købstaden, besluttede forsamlingen at anmode rodemesterne om, såvidt muligt at meddele kommunen de for ham nødvendige oplysninger i ommeldte henseende.

Slagterne Fischman, Lindberg og Scharøe har klaget til Justitsministeriet. De vil have det forbudt for landsbyslagtere at sælge flæsk og kød i byen. Dette er alle enige om at støtte. Og i Nyhuse vil de have nogle skatter tilbage. Sagen udsættes.

På det ordinære møde torsdag den 14. december er der seks punkter på dagsordenen. Gæstgiver Johan Brummersted vil etablere en café tillige med et billard og restauration. Da byen har to af den slags i forvejen - endda med varm mad - ser kommunalbestyrelsen ingen grund til at støtte det.

Rendestenen ved kammerherre Lerches gård (Carlsberg) skal udbedres, og han mener kommunen skal betale. Det vil den ikke. De har ikke folk dertil, og hvis han er utilfreds med svaret, må han gå rettens

vej. I øvrigt henvises flere sager til afgørelser ved domstolene, såfremt opdragshaverne ikke er tilfredse med kommunalbestyrelsens afgørelser.

Vognmandstaksterne kan sættes lidt op, og der korresponderes med Næstved Kommunalbestyrelse om fælles holdning til centraladministrationen i København.

Torsdag den 21. december er der »julemøde«, hvor kærner Erslev opstiller budget for 1849. Udgifterne udgør i alt 5.375 rdl., heraf 200 rdl. til politiet, 100 rdl. til kærner, indkvartering af heste og karle 150 rdl., vejvæsen 400 rdl. og retsvidner 150 rdl.

URMAGERENS HVERV SLUTTER

Første møde i det nye år afholdes lørdag den 6. januar. - Otte sager er til behandling. Amtet har allerede approberet budget og regnskab, som så er sendt til ligningskommissionen.

Guldsmed Jensen er flyttet fra Hillerød til Nyhuse. Da han ikke har taget borgerskab i Nyhuse, skal han derfor heller ikke lignedes nærings- og vilkårsskatter til Hillerød Købstad. Så enkelt er det, siger Arboe.

Repræsentantskabet beslutter imidlertid at skrive til byfogeden og bede ham om, i egenskab af politimester, at påse at købstadsnæringen ikke lider afbræk ved, at Jensen udnytter sig næring i Nyhuse.

En skrivelse fra Indenrigsministeriet besvares på foranledning af kommunalbestyrelsen vedrørende godtgørelse for indkvartering og hvordan staldrum for heste skal afgøres.

Understøttelse til koner, hvis mænd er i krigstjeneste drøftes, og maler Holst vil være medlem af ligbærerlavet i byen. Sadelmagermester Løve vil også være værtshusholder. Men man mener, at Løve skal blive ved sin læst. Hvis han vil være værtshusholder, skal han nedlægge sin beskæftigelse som sadelmager.

Lars Jørgensens anmodning om at udtræde af indkvarteringskommissionen tages op, og han får udleveret alle dokumenter vedrørende indkvarteringskommissionens seneste besvælinger, samt sin egen skrivelse, da han ønsker selv at gå videre med sagen. Det bemærkes, at referenten skriver, at Jørgensen anvendte ordet »forlangte«. Der tales desuden om frygt for kvægsyge på Faurholm, men det menes ikke, den er brudt ud.

Samlet på Rådhuset torsdag den 11. januar. Seks sager er til drøftelse, herunder fordeling af poster i udvalgene, noget der skal ske hvert år.

En skrivelse fra byfogeden blev fremlagt, ifølge hvilken amtet har approberet de på de nye borgerrepræsentanter faldne valg, og som følge heraf var d'herrer Wolsted som genvalgt samt gæstgiver Andreas Petersen⁷ og garver Hans Hansen

tilstede i forsamlingen som nyvalgte repræsentanter.

De befalede årlige omvalg blev derefter foretaget således: Til formand valgtes repræsentant hr. Ørsleff, til viceformand valgtes repræsentant hr. Petersen, til medlem af fattigkommissionen hr. Abel, medlem af skolekommissionen hr. Aabye og Lars Jørgensen, til medlem af indkvarteringskommissionen hr. Petersen, til medlem af kirkegårdsinspektionen hr. Abel, til at kontrollere kommunen hr. Petersen og Lars Jørgensen, til at føre tilsyn med byens veje, gader, reparationer og brolægninger, vedligeholdelse hr. Jørgensen og hr. Hansen, medlemmer af Ligningskommissionen Abel og Spang, medlem af brødtakstkommissionen hr. Abel, medlem af bygningskommissionen hr. Wolsted, til at føre opsyn med Ligningskommissionen hr. Wolsted.

Fra urmager Goldschmidt er fremkommet en anmodning om at blive fritaget fra at være medlem af brødtakstkommissionen.⁸ Med hensyn hertil udnævnte repræsentatskabet købmand O.A.F. Petersen til i Goldschmidts sted at indtræde i brødtakstkommissionen, om hvilket såvel hr. Petersen som kommissionen bliver at underrette.

En kone, hvis mand er i krig, får understøttelse og skal i perioden, hvor manden er i krigstjeneste, heller ikke betale skat, og gæstgiver Andreas Petersen søger om tilladelse til at sælge kolde viktualier og have øl-

stue. I stedet for afdøde Laurits Krog udnævntes Abel til at tiltræde i en bestående komite. Mødte var Ørsleff, Joh. Petersen, Hansen, L. Jørgensen, Abel, Wolters, Spang.

Ved mødet tirsdag den 24. januar 1849 klager amtet sig over valget af garver Hans Hansen til Borgerrepræsentationen. Grunden er ikke anført, men Hansen er 50 år gammel og kommer fra Røskilde.

Livet går sin vante gang, og endelig søndag den 5. januar 1851 kan byrådsmedlem gennem 13 år, Lars Jørgensen, forlade sit borger-

lige hverv, som han så absolut ikke har været glad for. Afskeden fejres ved et lille afskedstaffel på slottet, hvor kongen har inviteret borgerrepræsentanterne.

Endelig kan urmageren helt og fuldt koncentrere sig om sit erhverv og sin familie. Året 1851 bliver et godt år. Treårskrigen slutter og svenden Andreas Hansen kommer uskadt tilbage fra krigstjeneste og begynder straks hos sin gamle mester. Måske mest af alt fordi han er forelsket i datteren Sofie, som han da også gifter sig med i 1855.

Noter

- ¹ Byfoged Niels Peter Arboe er tiltrådt ganske få uger før kroningen, og det er måske ham Lars Jørgensen rager uklar med.
- ² Redaktør Johan Peter Hanson (1823-1895) begyndte i 1849 sit bogtrykkeri Chr. Hansons Officin i Hillerød og overtog udgivelsen af FREDERIKSBORG AMTS TIDENDE.
- ³ Sønnen Jørgen Peter Jørgensen er ansat som urmagersvend hos faderen, medens hans anden svend, Andreas Hansen, er indkaldt som soldat og deltager i Jylland i krigen med preusserne.
- ⁴ Hillerød Rådstues arkiv, BA 003. Indgåede breve 1847-1848. Landsarkivet for Sjælland.
- ⁵ Otto Peter Kinch (1785-1852) kancelliråd, cand. jur og byskriver i Hillerød fra 1830 til sin død. Se Eva Holm-Nielsen m. fl. GADER OG VEJE I HILLERØD KOMMUNE, Hillerød 1992, s. 16.
- ⁶ Dette betyder sikkert, at når rådstuebetjentene kom rundt med diverse indkaldelser og dokumenter til de kommende møder, skulle hvert medlem kvittere og anføre en dato og klokkeslæt. Da Lindeskov ikke har gjort så, må man formode at han er bortrejst og ikke har kunnet modtage forsendelsen.
- ⁷ Om gæstgiver Andreas Petersen, se Eva Holm-Nielsen, FRA DEN GAMLE GÆSTGIVERGÅRD, Hillerød 1998.
- ⁸ En brødtakstkommission blev nedsat af kommunalbestyrelsen allerede i 1841. Hver måned fastsatte man brødtaksterne. Det var et ubehageligt erhverv, idet man udsatte sig for at lægge sig ud med byens bagere.

NORDSTEN OG SKØJTELØB

PÅ BADSTUEDAMMEN

I min drengetid var der i 1940'erne fine muligheder for at løbe på skøjter på enten »Spytklatten« (ved Nordsjællandsk Folkemuseum, Helsingørsgade), Slotssøen, Badstuedammen eller Ødammen.

Ved Badstuedammen havde Hillerød Skøjteløberforening, som fabrikant Nordsten - så vidt jeg husker - var formand for, opsat »omklædningsstativer« med kasser, hvori man kunne lægge sit fodtøj, og sidde på, mens man tog skøjterne på, samt stænger, hvorpå man kunne hænge sit overtøj, hvis man blev for varm og svedig af skøjteløbet. Samtidig sørgede foreningen for, at et passende stykke af søen ud for omklædningsstativerne blev fejtet fri for sne, så medlemmerne kunne få fuldt udbytte af isens glæder.

Såvel det fejede stykke is som omklædningsfaciliteterne var naturligvis forbeholdt foreningens medlemmer. Men det kunne jo ske, at man som dreng kom ud til Badstuedammen og benyttede sig af de gunstige forhold, når der ingen voksne var i nærheden.

Således var det også gået mig en dag, og sammen med en voksen bekendt løb jeg glad og fornøjet rundt på den sneryddede is, da fabrikant Nordsten dukkede op i

knæbukser og sportsstrømper og skulle udøve den ædle skøjtesport. Han sporede mig jo straks og spurgte, om han måtte se mit medlemskort, men et sådant kunne jeg ikke opvise, hvorefter jeg fik en større opsang og besked om at købe et sæsonkort for 2 kr. Det var jo mange penge for en dreng dengang, så jeg måtte hjem og forelægge sagen for mine forældre, og på en eller anden måde fik jeg pengene og kunne købe det røde sæsonkort, der gav adgang til Skøjteløberforeningens fordele på Badstuedammen. Men jeg husker tydeligt, hvor fortørnet jeg var over, at en så rig mand, som alle i byens vidste, at Nordsten var, ikke kunne unde en lille dreng at løbe på »hans« is en enkelt gang. Især var det bittert at have brugt de 2 kroner til et sæsonkort, som jeg kun havde kort glæde af, da tøjret satte ind hurtigt efter erhvervelsen af kortet!

Det var eneste gang, jeg købte medlemskort, for siden tog vi drenge koste og skovle med ud på Badstuedammen eller de andre søer og ryddede et stykke is, som var vores, når vi skulle spille ishockey eller bandy, der var en meget yndet aktivitet dengang på de hillerødske søer om end i en mere primitiv udformning, end man i dag ser den udøvet i fine opvarmede skøjtehaller!

Af
IVAR BERG-
SØRENSEN

Fabrikant
Milton Nordsten
som ældre. Foto:
Folkemuseet.

JULESALMEKOMPONISTEN FRA HILLERØD

Af
EVA HOLM-
NIELSEN

De fleste kender ham. Måske ikke af navn, men hans udødelige, romantiske salmemelodier synges bl.a. til jul: »Velkommen igen Guds engle små«, »Julen har englelyd« og »Vær velkommen Herrens år«. Han satte også musik til »Et barn er født i Betlehem« og »Dejlig er den himmel blå«, men det er melodier, som ikke bruges mere.

Hans navn er Andreas Peter Berggreen, født den 2. marts 1801 i København som søn af kamfabrikant Carl Peter Berggreen og Johanne Dorothea, født Lynge.

Da Andreas Peter Berggreen var 9 år gammel, tog hans morfar, distriktslæge Andreas Lynge, ham i huset i Hillerød, hvor han boede i en lejlighed i Kancellibygningen på slottet. Andreas Peter blev sat i Frederiksborg lærde Skole.

Hos morfaderen blev der musiceret meget, og Andreas Peter, der var usædvanlig musikbegavet, lærte hurtigt at spille både fløjte, guitar og klaver. Ved de ugentlige kammermusiktafener blev der sunget og spillet musik af Schulz, Reinhardt, Weyse, Mozart og Haydn, ofte til langt ud på natten.

Berggreen begyndte også tidligt at komponere, bl.a. små fløjtestykker og sange. Et af hans første musikstykker var romancen »Erindring«, som han komponerede som

17-årig til en sentimental tekst af en »pf.«, som vel ikke kan være andre end oberst C.C. Flindts ældste datter, den jævnaldrende Pauline Flindt, der ligesom søsteren Grethe sang.

*Kom, Erindring om de tabte Dage!
Med dit Vemod selv du trøster mig;
Gjennem Graad jeg seer tilbage,
O, jeg var saa lykkelig!*

---

*Nu bun hviler i en Andens Arme:
Ak! mon bun er lykkelig derved?
Gid bun er! - og al min Harme
Skal jeg taalig synke ned.*

Om Berggreen ligefrem har sværmet for Pauline vides ikke. Men i 1872 skrev han i forbindelse med udgivelsen af sine COMPOSITIONER FOR SANG OG CLAVEER til komponisten Thomas Laub, at sangene for de flestes vedkommende byggede på noget selvoplevet, og han fortalte begejstret om den sommeraften, da han som ganske ung hørte Pauline og Grethe synge hans sang: »Jeg veed aldrig at have følt mig saa smigret ved nogen Opmærksomhed som ved at høre deres smukke Foredrag af min Sang. Men hvor underligt dog! Jeg var næppe begyndt at leve og sang allerede: Kom Erindring om de tabte Dage.«

Berggreen og Pauline Flindt var livet igennem venner, og at han var

hende forbunden, tilkendegav han, da han i 1873 udgav SANGE FOR EEN OG FLERE STEMME og tilegnede hende et af afsnittene til minde om deres »musikalske samliv«.

Efter studentereksamen i 1819 flyttede han til København og begyndte at studere jura, men efter få år sprang han fra for helt at hellige sig musikken.

Selv om han ikke havde en formel musikuddannelse, bestred han betydningsfulde embeder. Fra 1838 til sin død i 1880 var han organist ved Trinitatis Kirke og fra 1843 tillige sanglærer ved Metropolitan-skolen. Samme år stiftede han Danmarks første folkelige sangforening, HÅNDVÆRKERSANGFORENINGEN, som gav stødet til dannelsen af lignende sangforeninger, også i Hillerød, hvor man stiftede Frederiksborg Sangforening i 1845, efter at Berggreen og hans kor den 31. august samme år havde givet en koncert i byen til fordel for Hillerød Asyl.

I 1858 blev han professor, og i 1859 blev han udnævnt til sanginspektør ved de lærde skoler og seminarierne under Kirke- og Undervisningsministeriet.

Blandt hans øvrige arbejder kan nævnes kantaten til indvielsen af

den genopbyggede Frederiksborg lærde Skole 1836, hans flerstemmige sange til skolebrug, melodier til salmebog til kirke- og husandagt og 10 bind danske og udenlandske folkesange og melodier, arrangeret for klaver. Han afsluttede sin karriere med i 1876 at skrive en biografi af sin lærer C.E.F. Weyse. Han døde den 8. november 1880 og ligger begravet på Assistens Kirkegård.

*Den unge
A.P. Berggreen.
Litografi. U.å.
Det Kongelige
Bibliotek.*

ÅRETS HUS 2007

Pilevej 21, som er tegnet af Jørn Utzon. På modsatte side øverst huset fra havesiden. Nederst til højre tilbygningen fra 2002, som har erstattet den oprindelige overdækkede terrasse. Foto Mona Petersen, 2007.

ÅRETS HUS 2007 er blevet kåret for 21. gang, og blandt de mange forslag, som var indkommet, valgte Lokalhistorisk Forenings bestyrelse i samråd med arkitekt Jørgen Groth at præmiere tilbygningen til huset Pilevej 21 i Hillerød.

Begrundelsen for at præmiere netop denne bygning har været den kunstneriske og harmoniske måde, som den oprindelige arkitektur er bevaret og videreført på.

»Vi ser desværre rigtig mange uheldige enfamiliehus-tilbygninger, der tager livet af stamhuset. Men i dette tilfælde er det blevet en berigelse. Både bolig og have er blevet til en smuk arkitektonisk helhed.

God arkitektur, hvor man har udnyttet terrænets fald, for en gangs skyld mod syd«, lød det bl.a. fra arkitekt Jørgen Groth.

Det er arkitekt Kim Utzon, der har tegnet husets tilbygning. Huset er fra 1954 og tegnet til familien Milling af Kim Utzons far, den verdensberømte arkitekt Jørn Utzon, som dengang ikke var særlig kendt. Tilbygningen, der er fra 2002, er i to etager og rummer børneværelser og et stort fællesrum, således at huset i dag er på 305 m².

Familien Milling boede i huset til midten af 1970'erne, som gennem årene har haft en del forskellige ejere.

Kim Utzon skulle have deltaget i prisoverrækkelsen, men var bortrejst. Til gengæld var datteren af husets oprindelige bygherre, Marianne

Milling Hyllested, mødt frem med fotografier fra dengang hun boede i huset. Nykredit har sponseret bronzepladen, der følger med æren.

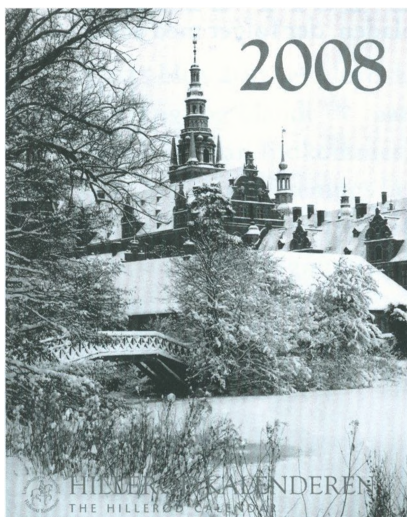

INDKALDELSE TIL GENERALFORSAMLING

Lokalhistorisk Forenings ordinære generalforsamling
afholdes mandag den 3. marts 2008, kl. 19.00 i Kedelhuset, lokale 2
Dagsorden ifølge vedtægterne.

HILLERØD-KALENDEREN 2008

Hillerød-Kalenderen 2008 viser en række fotografier af kroer og gæstgiverier, optaget ca. 1900 frem til 1950'erne. Kalenderen kan købes hos byens boghandlere og i Bibliotekets Infobutik og koster 99,50 kr.